ВЫВОДЫ

Мировой финансовый кризис показал слабые стороны в существующей системе регулирования финансового рынка Европы, когда разграничиваются полномочия между Европейский Центральным Банком и Агентствами по регулированию в странах Евросоюза (которыми в основном выступают национальные банки). Реализация существующих механизмов неспособна уменьшить дестабилизирующее влияние мирового кризиса, что формирует необходимость разработки и поиска новых путей и механизмов регулирования финансового рынка. Такие механизмы могут формироваться как в рамках существующей организационной структуры регулирования, так и в случае разработки новой структуры. Проведенный анализ позволил построить четырехпиковую модель регулирования финансового рынка Европы, которая содержит четыре основных управляющих элемента регулирования финансового рынка (четыре пика): Центробанк и три Агентства. При этом Центробанк выступает главным координирующим органом для этих агентств, а агентства являются независимыми друг от друга и организациями. ■

ЛИТЕРАТУРА

1. Padoa Schioppa T., 1999. «EMU and Banking Supervision», International Finance, 2.

2. Di Noia C. and Di Giorgio G., 1999. «Should Banking Supervision and Monetary Policy Tasks be Given to Different Agencies?», International Finance, 3.

3. Allen F. and Santomero A., 1997. «The Theory of Financial Intermediation», Journal of Banking and Finance, No. 11.

УДК 336.564.2

ПОДАТКОВІ ПІЛЬГИ ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕГУЛЮВАННЯ ТА СТИМУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ

ТІМАРЦЕВ О. Ю.

УДК 336.564.2

Тімарцев О. Ю. Податкові пільги як інструмент регулювання та стимулювання економіки

Визначено роль податкових пільг як інструментів регулювання та стимулювання економіки, їх види, характерні ознаки, побудовано класифікацію податкових пільг. Формалізовано процеси обліку та звітування про податкові пільги платниками податків, механізми їх податкового контролю державною податковою службою. Проаналізовано динаміку та структуру податкових пільг платників податків по Запорізькій області в розрізі окремих податків і видів економічної діяльності. Визначено концентрацію податкових пільг на окремих платниках податків. Надано оцінку втратам бюджету внаслідок податкових пільг по Україні й Запорізькій області. Розроблено рекомендації з подальшого розвитку системи пільгового оподаткування.

Ключові слова: *податкові пільги, економіка, інструмент, регулювання, стимулювання, контроль.*
Рис.: *1.* ***Табл.:*** *2.* ***Бібл.:*** *12.*

Тімарцев Олексій Юрійович *– кандидат економічних наук, Голова Державної податкової служби в Запорізькій області (пр. Леніна, 166, Запоріжжя, 69107, Україна)*
E-mail: *timarcev.alexej@gmail.com*

УДК 336.564.2

Тимарцев А. Ю. Налоговые льготы как инструмент регулирования и стимулирования экономики

Определена роль налоговых льгот как инструментов регулирования и стимулирования экономики, их виды, характерные признаки, построена классификация налоговых льгот. Формализованы процессы учета и отчетности о налоговых льготах налогоплательщиков, механизмы их налогового контроля государственной налоговой службой. Проанализирована динамика и структура налоговых льгот налогоплательщиков по Запорожской области в разрезе отдельных налогов и видов экономической деятельности. Определена концентрация налоговых льгот на отдельных налогоплательщиках. Дана оценка потерям бюджета в результате налоговых льгот по Украине и Запорожской области. Разработаны рекомендации по дальнейшему развитию системы льготного налогообложения.

Ключевые слова: *налоговые льготы, экономика, инструмент, регулирование, стимулирование, контроль.*
Рис.: *1.* ***Табл.:*** *2.* ***Библ.:*** *12.*

Тимарцев Алексей Юрьевич *– кандидат экономических наук, Председатель, Государственная налоговая служба в Запорожской области (пр. Ленина, 166, Запорожье, 69107, Украина)*
E-mail: *timarcev.alexej@gmail.com*

UDC 336.564.2

Timartsev A. Y. Tax Advantages as a Tool of Regulation and Stimulation of the Economy

The article identifies the role of tax advantages as tools of regulation and stimulation of economy, their types, and characteristic features and develops a classification of tax advantages. It formalises processes of accounting and reporting about tax advantages of tax payers, mechanisms of their tax control by the state tax inspection. It analyses dynamics and structure of tax advantages of tax payers in Zaporizhzhya oblast in the contexts of individual taxes and types of economic activity. It identifies concentration of tax advantages on individual tax payers. It assesses budget losses incurred in the result of tax advantages on a national scale and Zaporizhzhya oblast scale. It gives recommendations on further development of the system of preferential taxation.

Key words: *tax advantages, economy, tool, regulation, stimulation, control*
Pic.: *1.* ***Tabl.:*** *2.* ***Bibl.:*** *12.*

Timartsev Aleksey Yu. *– Candidate of Sciences (Economics), Chief, State Tax Service in Zaporizhzhya region (pr. Lenina, 166, Zaporizhzhya, 69107, Ukraine)*
E-mail: *timarcev.alexej@gmail.com*

Податкові пільги є фінансовим інструментом, який виразно демонструє суперечності податкової системи. Запровадження пільгових податкових режимів є об'єктивною необхідністю, а їх раціональне використання перетворює податкові пільги на ефективний інструмент стимулювання соціально-економічних процесів. Податкові пільги є також важливим інструментом податкового планування на мікрорівні [1, с. 121]. Наявність податкових пільг надає суб'єктам господарювання важелі впливу на своє податкове навантаження, а державі – на нові надходження в бюджет [2, с. 246]. Утім поширеною є думка, що податкова система України надмірно деформована системою пільг, що не сприяє досягненню в державі макроекономічної та фінансової стабілізації, рівномірному розподілу податкового навантаження на платників, призводить до необґрунтованого перерозподілу фінансових ресурсів у суспільстві [3; 4, с. 13].

Проблеми використання податкових пільг в Україні знаходяться у центрі уваги науковців і практиків. Короленко В. В. наводить пропозиції щодо введення пільгових податкових режимів для пріоритетних галузей національної економіки [5, с. 8]. Костенок Я. О. запропонував механізм стимулювання впровадження енергозберігального обладнання за допомогою податкових пільг [6, с. 9]. Пашенюк І. А. обґрунтовує пропозиції щодо формування дієвої системи зборів, податків, платежів і пільг за водокористування [7, с. 12].

Світовий досвід переконує, що найбільш вагомими для підвищення конкурентоспроможності, реструктуризації та зростання економіки є пільги, що надаються з податку на прибуток і мають інноваційний характер. У працях Іванова Ю. Б., Франкудатіс О. С. [8, с. 144], Прокопенко І. А. [9, с. 13], Скиби М. В. [10, с. 6] наголошується на необхідності податкових пільг, що стимулюють розвиток інвестиційної діяльності, високотехнологічних інноваційних підприємств тощо. Незважаючи на значну кількість публікацій, бракує системного погляду на податкові пільги як інструмент регулювання та стимулювання економічних суб'єктів.

Метою статті є узагальнення теоретичних і прикладних аспектів використання податкових пільг як інструмента податкового регулювання і стимулювання та його вдосконалення.

Відповідно до ст. 30 Податкового Кодексу України податкова пільга – передбачене податковим і митним законодавством звільнення платника податків від обов'язку щодо нарахування та сплати податку та збору, сплата ним податку та збору в меншому розмірі. Підставами для надання податкових пільг є особливості, що характеризують певну групу платників податків, вид їх діяльності, об'єкт оподаткування або характер та суспільне значення здійснюваних ними витрат. Податкова пільга надається шляхом: податкового вирахування (знижки), що зменшує базу оподаткування до нарахування податку та збору; зменшення податкового зобов'язання після нарахування податку та збору; встановлення зниженої ставки податку та збору; звільнення від сплати податку та збору.

Пункт 7.1 Податкового кодексу України визначає елементи податку, а відповідно до п. 7.2 під час встановлення податку можуть передбачатися податкові пільги та порядок їх застосування. Таким чином, податкові пільги можна вважати додатковим елементом податку. Платник податків зобов'язаний подавати контролюючим органам інформацію, відомості про суми коштів, не сплачених до бюджету у зв'язку з отриманням податкових пільг (суми отриманих пільг) та напрями їх використання (щодо умовних податкових пільг – пільг, що надаються за умови використання коштів, вивільнених у суб'єкта господарювання внаслідок надання пільги, у визначеному державою порядку).

Суб'єкт господарювання, що не сплачує податки та збори до бюджету у зв'язку з отриманням податкових пільг, веде облік сум таких пільг і складає звіт про суми податкових пільг. Форма даного звіту затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 27.12.2010 № 1233 «Про затвердження Порядку обліку сум податків та зборів, не сплачених суб'єктом господарювання до бюджету у зв'язку з отриманням податкових пільг», який подається за три, шість, дев'ять і дванадцять календарних місяців за місцем його реєстрації протягом 40 календарних днів, що настають за останнім календарним днем податкового періоду. У разі, коли суб'єкт господарювання пільгами не користується, звіт не подається.

Пільги податкового законодавства публікують у спеціальному нормативному документі – Довіднику пільг, наданих чинним законодавством по сплаті податків, зборів, інших обов'язкових платежів. Станом на 01.10.2012 р. діє Довідник № 63 податкових пільг, який містить код пільги, зміст пільги, відповідний документ (його номер і дату прийняття), початок і кінець дії пільги, ознаку групування пільг (V – Пільги, що призводять до втрат бюджету, А – Пільги, що не призводять до втрат бюджету), ознаку цільового призначення, коментар. Указаний документ є інформаційною базою, яка дозволяє платникам податків здійснювати процеси податкового планування, а податківцям – здійснювати контроль за правильністю надання та обліку податкових пільг, а також їх цільовим використанням, за наявності законодавчого визначення напрямів використання (щодо умовних податкових пільг) і своєчасним поверненням коштів, не сплачених до бюджету внаслідок надання пільги, у разі її надання на поворотній основі. Податкові пільги, використані не за призначенням чи несвоєчасно повернуті, повертаються до відповідного бюджету з нарахуванням пені в розмірі 120 відсотків річних облікової ставки Національного банку України.

Характерними ознаками податкових пільг є:

- *обмежена сфера застосування* – кожна податкова пільга прив'язана до відповідного податку, і сфера її застосування обмежена податком, у механізм якого вона вбудована;
- *стимулююча спрямованість* – за критерієм призначення всі податкові пільги бувають стимулюючі та підтримуючі. Метою стимулюючих пільг є заохочення дій платників, які спрямовані на вирішення загальнодержавних завдань. Підтримуючі пільги спрямовані на полегшення податкового навантаження для окремих груп платників

податків, що має забезпечити більш сприятливі умови оподаткування. За суб'єктами впливу податкові пільги можуть бути поділені на ті, що спрямовані на кінцевого споживача (стимулювання споживання), та пільги, надані виробникам продукції або суб'єктам підприємницької діяльності, які беруть участь у процесі реалізації товарів, робіт, послуг кінцевому споживачу (стимулювання виробництва та розподілу);

- *регулююча спрямованість* – податкові пільги спрямовано на перерозподіл фінансових ресурсів із метою регулювання процесів і пропорцій економічного відтворення;
- *нейтральність* – установлення податкових пільг не впливає на збільшення або зменшення конкурентоздатності платника податків, оскільки порядок і підстави їх надання встановлюються з урахуванням вимог законодавства України про захист економічної конкуренції;
- *екстериторіальність* – застосування пільг не має спеціальних обмежень за територіальною ознакою, вони застосовують на тій території, на якій стягують відповідний податок;
- *мобільність* – податкові пільги дають змогу оперативно коригувати умови оподаткування з метою забезпечення ефективної реалізації регулюючої функції податків, тобто вони можуть розглядатися як регулюючий податковий механізм тактичного характеру. Утім, податкові пільги, як податки та збори, їх ставки, не можуть змінюватися протягом бюджетного року.

Податкові пільги класифікують за ознаками, наведеними на *рис. 1*.

До постійних належить більшість податкових пільг, введених спеціальними законами з питань оподаткування. Тимчасові пільги встановлюються на визначений період часу. Установлення і скасування податкових пільг здійснюються відповідно до Податкового Кодексу Верховною Радою України, а також Верховною Радою Автономної Республіки Крим, сільськими, селищними, міськими радами у межах їх повноважень, визначених Конституцією України та законами України.

Не дозволяється сільським, селищним, міським радам встановлювати індивідуальні пільгові ставки місцевих податків і зборів для окремих юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців і фізичних осіб або звільняти їх від сплати таких податків та зборів.

Податкові пільги є важливим інструментарієм податкового регулювання економіки. У період економічного спаду стимулююча податкова політика супроводжується збільшенням різних податкових пільг [11, с. 38]. У період економічного підйому слід застосовувати стримуючу політику, у т. ч. за рахунок скорочення різних податкових пільг.

У *табл. 1* наведено динаміку та структуру податкових пільг платників податків по Запорізькій обл.

Протягом 2006 – 2008 рр. сума податкових пільг зросла з 4,7 до 6,7 млрд грн, у подальшому вона змінювалася поліноміально із вершиною у 2010 р.– 6,2 млрд грн. У 2011 р. сума податкових пільг була найменшою, починаючи з 2007 р. У структурі податкових пільг за видами податків найбільша частка приходиться на ПДВ, вона коливалася протягом 2006 – 2011 рр. на рівні 86,2 – 94,63%. У 2011 р. частка ПДВ у структурі податкових пільг скоротилася до 53,2% за рахунок зростання частки податку на прибуток до 37,32%.

У галузевому аспекті найбільша частка пільг у 2011 році по Запорізькій області приходилася на переробну промисловість (50,94%), у т. ч. по ПДВ – 47,89%, податку на прибуток – 45,96%, акцизному збору – 100%. Пільги зі сплати державного мита мали лише підприємства, які займаються виробництвом і розподіленням електроенергії, газу та води.

Значні суми податкових пільг концентруються на окремих підприємствах Запорізької області, діяльність яких має важливе соціально-економічне значення. Част-

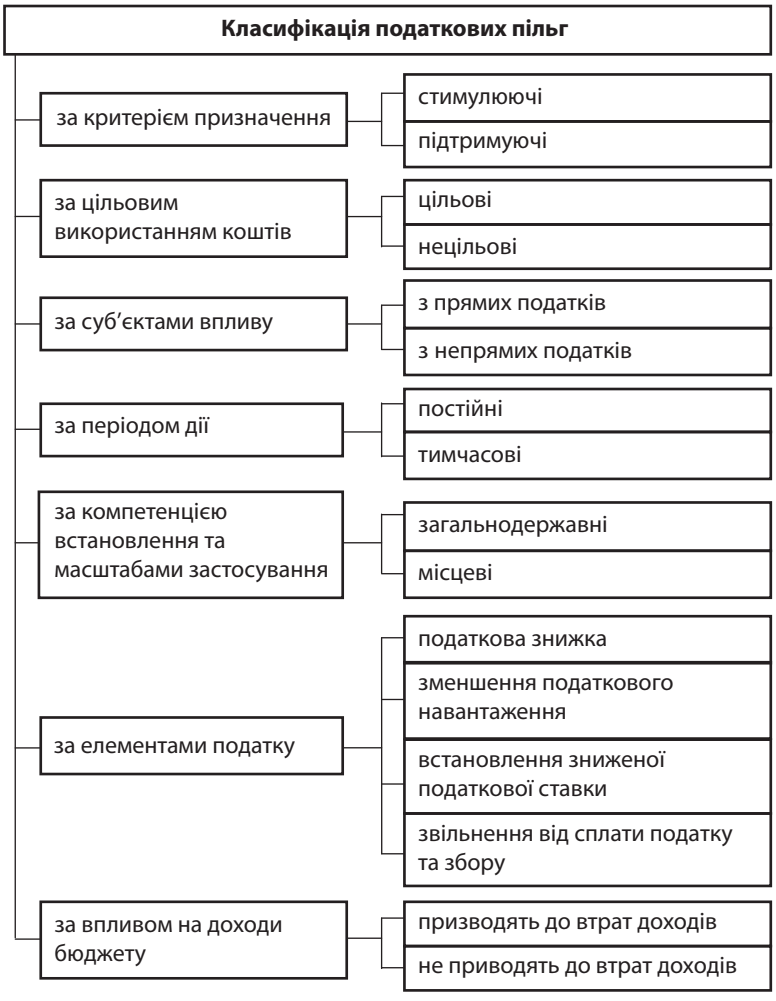

Рис. 1. Класифікація податкових пільг

Таблиця 1

Динаміка і структура податкових пільг платників податків по Запорізькій обл. у розрізі окремих податків

Рік	ПДВ	Податок на прибуток	Акцизний збір	Податок із власників транспортних засобів та інших самохідних машин	Плата за землю	Місцеві податки та збори	Державне мито	Разом
Сума, млн грн								
2006	4483,9	153,7	62,1	0,01	38,62	0,16		4738,5
2007	5900,6	436,8	89,0	3,38	36,98	0,16		6466,9
2008	5906,1	604,9	152,5	3,75	65,44	0,17		6732,9
2009	4976,7	497,1	243,1	4,06	52,02	0,16	0,09	5773,2
2010	5390,5	394,8	363,1	3,22	44,90	0,12	0,05	6196,6
2011	2880,7	2020,9	449,7		63,46		0,07	5414,9
Структура, %								
2006	94,63	3,24	1,31	0,0003	0,81	0,003	0	100,00
2007	91,24	6,75	1,38	0,052	0,57	0,003	0	100,00
2008	87,72	8,98	2,27	0,056	0,97	0,003	0	100,00
2009	86,20	8,61	4,21	0,070	0,90	0,003	0,002	100,00
2010	86,99	6,37	5,86	0,052	0,72	0,002	0,001	100,00
2011	53,20	37,32	8,31	0	1,17	0	0,001	100,00

ка у загальних пільгах окремих підприємств становила: у 2006 р.: ВАТ «Дніпроспецсталь» – 30,42%, ВАТ «Запоріжсталь» – 21,54%; у 2007 р.: ЗАТ «ЗАЗ» – 30,37%, ВАТ «Запоріжсталь» – 17,03%; у 2008 р.: ВАТ «Запоріжсталь» – 23,73%; у 2009 р.: ВАТ «Запоріжсталь» – 20,68%, ВАТ «Мотор Січ» – 11,33%, ВАТ «ЗТР» – 11,07%; у 2010 р.: ВАТ «Запоріжсталь» – 20,50%, ВАТ «Завод напівпровідників» – 15,92%; у 2011 р.: ВАТ «Мотор Січ» – 19,94%. АТ «Мотор Січ», починаючи з 2 кварталу 2011 р., у відповідності до пп. ґ підрозділу 4 розділу XX «Перехідних положень» Податкового кодексу України від 02.12.2010 № 2755-VI, тимчасово, строком на 10 років, застосовує пільгу, згідно з якою звільнюється від оподаткування прибуток підприємств літакобудівної промисловості, отриманий від основної діяльності, а також від проведення такими підприємствами науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, які виконуються для потреб літакобудівної промисловості. У зв'язку із затвердженням Постановою Кабінету Міністрів України від 09.06.10 № 405 переліку суб'єктів літакобудування, щодо яких запроваджуються тимчасові заходи державної підтримки (ВАТ «Мотор Січ», ДП МОУ «Запорізький державний авіаційний ремонтний завод «Мігремонт») річна сума пільг по платі за землю складає 4114,8 тис. грн.

Одним із принципів оподаткування є економічність – відповідність доходів бюджету витратам на адміністрування податків. Погоджуємося з Таращенко В. А., що подвійний (чи навіть потрійний) контроль може звести до мінімуму зловживання у використанні податкових пільг, а отже, підвищить ефективність пільгового механізму оподаткування як в інтересах податкової політики, так і в інтересах розвитку соціально-економічних процесів, тоді як, з іншого боку, надзвичайно зростає затратність адміністрування податків у частині пільгового оподаткування [12, с. 90]. Висока концентрація сум податкових пільг на окремих підприємствах дозволяє використовувати гнучкі методики податкового контролю, які різняться ступенем охвату об'єктів контролю.

Контролюючі органи складають зведену інформацію про суми податкових пільг юридичних осіб і фізичних осіб – підприємців і визначають втрати доходів бюджету внаслідок надання податкових пільг. Державна податкова служба України з метою належної організації справляння податку на прибуток, забезпечення однакового підходу розробила Методичні рекомендації щодо визначення втрат бюджету від застосування пільг (Лист ДПС України від 06.06.2012 р. № 15709/7/15-1217). Сума податку, не внесеного до державного бюджету у зв'язку зі звільненням прибутку від оподаткування, розраховується шляхом визначення суми податку за встановленою основною ставкою податку від доходу, зменшеного на суму витрат. При цьому платники податку, дохід (прибуток) яких повністю та/або частково звільнено від оподаткування податком, ведуть окремий облік доходу (прибутку), який звільняється від оподаткування з урахуванням особливостей визнання витрат, визначених п. 152.11 ст. 152 Податкового Кодексу.

Втрати доходів бюджету України внаслідок податкових пільг за 2011 р. загалом становили 103,1 млрд грн, або 25,9% доходів зведеного бюджету, у тому числі за даними Державної податкової служби України – 59,2 млрд грн (у 1,6 раза більше, ніж за попередній рік) і за даними Державної митної служби України – 43,9 млрд грн (у 2 рази більше, ніж за попередній рік). Така негативна динаміка втрат доходів бюджету спричинена розширенням бази пільгового оподаткування відповідно до податкового та митного законодавства.

Втрати бюджету внаслідок податкових пільг по Запорізькій області наведено в *табл. 2.* Загальні втрати бюджету із податку на прибуток, платі за землю, ПДВ і акцизному податку становили 2360,1 млн грн, або 66,2% від нарахованої суми. Втрати по платі за землю і акцизному податку є незначними – відповідно 1,3% і 0,034%. Втрати по податку на прибуток становлять всього 62,8% нарахованих сум, у т. ч. до Державного бюджету – 64% і до місцевого 5,7%. За результатами нарахування ПДВ має місце зобов'язання з відшкодування податку платникам у сумі 63,5 млн грн, а сума втрат бюджету – 1032,6 млн грн. В абсолютній сумі найбільша сума втрат приходиться на податок на прибуток (1319,9 млн грн, або 55,9%).

Таблиця 2

Аналіз втрат бюджету внаслідок податкових пільг по Запорізькій області у 2011 р.

Код	Назва податку	Нараховано податків, млн. грн			Втрати внаслідок податкових пільг					
					Сума, млн грн			У % до нарахованих податків, %		
		Усього	Держ-бюджет	Місцевий бюджет	Усього	Держ-бюджет	Місцевий бюджет	Усього	Держ-бюджет	Місцевий бюджет
11020000	Податок на прибуток підприємств	2100,7	2059,1	41,7	1319,9	1317,5	2,4	62,8	64,0	5,7
13050000	Плата за землю	546,5	0,0	546,5	7,1	0,0	7,1	1,3		1,3
14010000	Податок на додану вартість	–63,5	–63,5	0,0	1032,6	1032,6	0,0	–1626,1	–1626,1	
14020000	Акцизний податок з вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції)	981,1	981,1	0,0	0,3	0,3	0,0	0,034	0,034	
	Усього	3564,8	2976,6	588,2	2360,1	2350,5	9,5	66,2	79,0	1,6

За 9 міс. 2012 р. по Запорізькій обл. спостерігається збільшення загальної кількості пільговиків (порівняно з аналогічним періодом 2011 р.) на 925 од. Відбулося збільшення кількості пільговиків по податку на додану вартість – на 98 одиниць, по платі за землю – на 1254. Зменшення кількість пільговиків відбулось за рахунок податку на прибуток на 83 од. Сума пільг по платежах до бюджетів усіх рівнів склала 1284,3 млн грн, у т. ч. сума пільг по платежах Державного бюджету – 1200,2 млн грн, сума пільг місцевих бюджетів 84,1 млн грн. Переважну більшість пільг (93,5% від загальної суми) надано по платежах Державного бюджету.

Фактичні надходження (сальдо) до Державного бюджету за 9 міс. 2012 р. склали 1237,1 млн грн, тобто сума пільг менше фактичних надходжень на 3,0%. Переважну більшість у загальному обсязі становить сума пільг, що не приводять до втрат бюджету (категорія А) – 716,1 млн грн (55,8%). У розрізі податків і зборів – це пільги по ПДВ на суму 507,3 млн грн (70,8%), податку на прибуток на суму 157,1 млн грн (21,9%) і платі за землю на суму 51,7 млн грн (7,2%). По податку на додану вартість отримані пільги цієї категорії відносяться до коду 14010394 «За нульовою ставкою оподатковуються операції з експорту товарів (супутніх послуг), якщо їх експорт підтверджений митною декларацією, оформленою відповідно до вимог митного законодавства» на суму 297,5 млн грн. По податку на прибуток по коду 11020193 – «Від оподаткування звільняються доходи неприбуткових установ і організацій (крім неприбуткових організацій, визначених у підпункті «є» пункту 157.1 статті 157 Податкового кодексу України), отриманих у вигляді коштів або майна, які надходять безоплатно або у вигляді безповоротної фінансової допомоги чи добровільних пожертвувань» на суму 60,5 млн грн.

У розрізі податків і зборів по пільгах, що призводять до втрат бюджету, найбільшу питому вагу займають пільги по ПДВ – 555,8 млн грн (97,8%). Найвагоміший вплив на формування цієї групи мають пільги по коду 14010450 «Згідно із спеціальним режимом оподаткування сума податку на додану вартість, нарахована сільськогосподарським підприємством (суб'єкт спеціального режиму, який провадить діяльність у сфері сільського господарства) на вартість поставлених ним сільськогосподарських товарів/послуг, не підлягає сплаті до бюджету та повністю залишається в розпорядженні такого сільськогосподарського підприємства для відшкодування суми податку, сплаченої (нарахованої) постачальнику на вартість виробничих факторів, за рахунок яких сформовано податковий кредит, а за наявності залишку такої суми податку – для інших виробничих цілей» на суму 339,8 млн грн.

Державні податкові інспекції Запорізької області здійснюють контроль за обґрунтованістю та доцільністю застосування пільг. Протягом звітного періоду перевірено 603 пільговика з 6296. Порушення встановлено в 24 випадках. Загалом до бюджету донараховано 6,5 млн грн, стягнуто 4,6 млн грн, або 70,3%.

ВИСНОВКИ

1. Податкові пільги – переваги, що надаються окремим платникам податків, включаючи можливість не сплачувати податок або сплачувати його у меншому розмірі. Норми законодавства, що визначають підстави, порядок і умови застосування пільг з податків і зборів, не можуть мати індивідуального характеру. Характерними ознаками податкових пільг є: обмежена сфера застосування; стимулююча та регулююча спрямованість; нейтральність; екстериторіальність; мобільність.

2. Побудовано класифікацію податкових пільг: за критерієм призначення; за цільовим використанням коштів; за суб'єктами впливу; за періодом дії; за компетенцією встановлення та масштабами застосування; за елементами податку; за впливом на доходи бюджету. Видами податкових пільг є: звільнення від оподаткування певних елементів об'єкта оподаткування; звільнення від сплати окремих податків окремих осіб або категорій платників податків; зниження податкових ставок; відстрочення стягнення податків.

3. Узагальнення практики використання податкових пільг у Запорізькій обл., починаючи з 2006 р., дозволяє дійти висновку про найбільшу поширеність пільг до Державного бюджету України: за видами податків – із податку на додану вартість, які стимулюють споживання, а у галузевому аспекті – регулюють розвиток переробної промисловості. Позитивним слід визнати суттєве зростання у 2011 р. частки податкових пільг із податку на прибуток підприємств літакобудівної промисловості. За підсумками 9 міс. 2012 р. переважну більшість у загальному обсязі пільг становить сума пільг, що не приводить до втрат бюджету.

4. Значна концентрація сум податкових пільг на окремих платниках податків дозволяє зменшити ризики їх податкового контролю за рахунок збільшення вибіркового обсягу об'єкта перевірки. Подальший розвиток пільгового оподаткування доцільно пов'язати зі зміщенням його вектора в бік прямого оподаткування та стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності, а також із підвищенням ефективності адміністрування платників податків, які використовують податкові пільги. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Федишин Н. І. Інструменти податкового планування суб'єктів господарювання / Н. І. Федишин // Бізнес Інформ. – 2011. – № 10. – С. 119 – 123.

2. Гречана С. І. Податкові стимули розвитку підприємств у сучасних умовах / С. І. Гречана // Бізнес Інформ. – 2012. – № 9. – С. 244 – 249.

3. Славкова А. А. Фіскальна роль прямого оподаткування у формуванні доходів бюджету держави [Електронний ресурс] / А. А. Славкова // Економіка та підприємництво. – 2009. – Вип. 22. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/Portal/Soc_Gum/Etp/2009_22/Slavkova.pdf

4. Податкова система та механізми її реалізації у перехідній економіці : автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.04. 01 / П. В. Мельник; НАН України. Ін-т екон. прогнозування. – К., 2001. – 32 с.

5. Короленко В. В. Вдосконалення організації оподаткування в системі державного регулювання розвитку національної економіки : автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / В. В. Короленко ; Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2009. – 20 с.

6. Костенок Я. О. Державне регулювання енергозбереження в промисловості України : автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / Я. О. Костенок; Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана. – К., 2011. – 19 с.

7. Пашенюк І. А. Еколого-економічні засади водогосподарського районування (на прикладі Українського Полісся) : автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.06 / І. А. Пашенюк; Нац. ун-т вод. гос-ва та природокористування. – Рівне, 2010. – 21 с.

8. Іванов Ю. Б. Особливості оподатковування інвестиційної діяльності в Україні / Ю. Б. Іванов, О. С. Франкудатіс // Бізнес Інформ. – 2011. – № 9. – С. 142 – 144.

9. Прокопенко І. А. Інвестиційна діяльність нерезидентів в умовах інтеграційних процесів: фіскальний аспект : автореф. дис. … канд. екон. наук: 08.00.03 / І. А. Прокопенко ; Держ. податк. адмін. України; Нац. ун-т держ. податк. служби України. – Ірпінь, 2009. – 20 с.

10. Скиба М. В. Механізм державного управління структурно-інноваційними зрушеннями в економіці України : автореф. дис. … канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / М. В. Скиба ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – К., 2008. – 20 с.

11. Майбуров И. А. Налоговые стимулы антикризисного восстановления экономики России / И. А. Майбуров // Бизнес Информ. – 2011. – № 2. – Т. 2. – С. 37 – 40.

12. Таращенко В. А. Контроль використання податкових пільг / В. А. Таращенко // Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). – 2010. – № 3 (50). – С. 83 – 90.